

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh in za sadjarstvo.

Št. 11.

V Ljubljani, 15. junija 1890.

Letnik III.

Okulovanje ali cepljenje z očesom.

Najvažnejše je, da se določi pravi čas za okulovanje. Ta čas je, kadar pride drevje dobro v drugo muzgo, t. j. od srede julija do konca avgusta. Za cepljenje rabijo očesa, ki so na poganjkih, kateri so tisto leto zrasli. Najboljša so sredi teh poganjkov ležeča očesa, vrhnja niso pa za nič, ker niso še dozorela. Poganjek, ki bode rabil za cepljenje, odreže se malo pred porabo, listje se mu poreže, in ostanejo naj le preko 1 $\frac{1}{m}$ dolgi listni peclji. Ako tako pripravljenega cepiča ne utegneš precej porabiti, zavij ga v mokro ruto ali v moker mah.

Oko za okulovanje dobiš tako: Naredi z rezilnikom za okulovanje pol $\frac{1}{m}$ nad očesom, ki ti

bo rabil, skozi lubad zarezo, ki bodi za pičlo polovico cepičevega obsega dolga. Potem naredi z istim rezilnikom na desni in na levi strani očesa po dve zarezi. S temi tremi zarezami je obrisana okoli očesa

Podoba 12.

Podoba 13.

podobno štčita, glej podoba 12. Sedaj vzemi, kakor kaže podoba 13., cepič v desno roko, s palcem in kazalcem leve roke pa skusi okrog in okrog zarezano oko odkrhnuti. Ako se ti je to posrečilo, vzemi dobljeni štčitek ter ga poglej, če ima vzadi pod očesom tudi tako zvani vegetacijski stožec (Vegetations-Kegel). To je silno majhen košček lesa, ki polni luknjico pod očesom. Ako je pa pod odkrhnjenim očesom ta luknjica ostala prazna, ni pa oko za nič.

Podloge za okulovanje ni treba posebno pripravljati; bodi takšna, kakeršna je vzrasla do tistega časa. Prične se precej z vdevanjem očesa. Jaz odločno priporočam okulovati v deblo divjakov, a nikakor ne v tistega leta poganjke. Da se oko vdene, naredi podlogi v lubad zarezo v podobi črke T, glej podoba 14.

Zaradi lažega okulovanja zvežejo nekateri skupaj divjakove poganjke, glej podoba 17. Kadar si uže odkrhnil oko in pripravil podlogo, prični vdevati oko. V ta namen odlušči ob voglih zareze na podlogi nekoliko lubadi, in sicer z roženim

rezilnikom za okulovanje, ter vtakni oko za kožo, kakor se vidi na podobi 15., katera kaže, kakšen jo divjak z vdejanim očesom. Po okulaciji priveži odkrhneno lubad z rafijevim ličjem ali pa z debelo volneno nitko, kakeršne predejo doma iz ovčje volne, glej podobo 16. Rana se ne sme zamazati. Čez kakih štirinajst dni preglej okulovano drevje. Očesa, katerim so peclji uže odpadli ali katerim odskočijo precej, če se nekoliko pomajejo, tista so se prijela. Očesa pa, katerih se peclji držé trdo, niso se prijela; divjake s takim očesom okuluj še enkrat, in sicer nekoliko više. Čez dobre štiri tedne pa odveži vezi, in sicer jih odvozlaj. Vezi prere-

Podoba 14.

Podoba 15.

Podoba 16.

Podoba 17.

Podoba 18.

Podoba 19.

zati, kokor pri sedlanji, ne smeš. V prvem letu ni z okulovanimi divjaki nobenega opravila več. Z okulovanimi divjaki ravnaj v drugem letu tako le: Nad vdejanim očesom, iz katerega pa sedaj postane lesni pop, poreži vse divje mladike in toliko divjaka, da ostane nad popom še kratek klin. Črta na podobi 18. zaznamenuje, kje in kako je divjak odrezati. Poganjek iz okulovanega popa pa raste vedno od začetka poševno; ker nam pa mora biti do tega, da si vzgojimo lepo kvišku rastoče deblo, priveže se poganjek (glej podobo 19.) h klinu, ki smo ga pustili. Kadar se je uže spodnji del poganjka toliko ukrepil, da se ni več bati poševne rasti, odreže se tudi klin pri črti na podobi 19. S poganjkom iz okulovanega popa ni v drugem letu nobenega opravila več.

Mravlje v službi vrtnarstva.

Sladkotine, katere izločujejo mnoge rastline iz sebe, privabljajo razne mrčese, kateri v plačilo za sladko pičo pospešujejo prašenje in s tem pripomagajo rastlinam do dobrega semena. Tudi se take sladkotine izločajo razen cvetja tudi po drugih rastlinskih delih na razne načine in navidezno brez vse koristi. Nekatere slučaje navaja prof. Key v nemškem časopisu „Gartenflora“. Pri nekaterih grašičnih vrstah se izločajo na spodnji strani peres, pri največ vrstah kasije po onih mestih peres, koder so navadno pri sorodnih leguminozah bodice, pri češpljah pri peresnih peeljih, pri vrtni balzamini po listnih zobeh in pri hibiscus syriacus pri srednji žilici na spodnji strani peres. Take vabilne sladčice se nahajajo tudi po cvetji, ne da bi pospeševale prašenje. Pomenljivo je, da pri rubiacee in hamelia patens sladkotina na plodnici še po oplojenji ne izgine. V tem in v zgoraj navedenih slučajih ne služijo te sladkotine za drugo, nego da privabljajo mravlje.

Sedaj nastane vprašanje, s čim pa mravlje izkazujejo rastlinam svojo hvaležnost za sladkotine, ki jih iz njih srčejo. Izkazalo se je, da jih varujejo škodljivih mrčesov in njih ličink. Ratzeburg in Willkom sta se zadostno preverila, da se dreves, po katerih so se nastanile mravlje, ne lotijo gosenice, naj bi tudi vsa drevesa okrog do dobrega objedle. Fric Müller se je nedavno prepričal, da mravlje varujejo škodljivih mrčesov tudi cvetje.

Taka opazovanja so potrdila, da so mravlje gospodarjem večkrat jako koristne. Slednjemu je torej priporočati, da varuje te živali. Prof. Key predlaga, da bi mravlje izkušali nastaniti po vrtilih, zlasti po drevesih, katera je tako težko braniti škodljivim gosenicam. Priporoča pa sledeči poskus: Če je na vrtu dovolj mravelj, naj se veje dreves, zlasti žlahtnejših, katerih so se lotile gosenice, namažejo po dolgem z zgoščeno sladorno razstopino s čopičem, privezanim na drog, in to po večkrat. Če so mravljišča daleč proč, naj se mravljam pot do drevesa pokaže s tem, da se potresejo po tleh mala zrnca sladorja. Na ta način se lahko prepričamo, če bodo mravlje obvarovale gosenic tudi vrhove dreves.

Kako zelenjad hraniti.

Zelenjad pobirajmo raz grede od spomladi do poletja, in sicer, kadar je najbolj razvita. Popolnoma naj pa dozore samo semenske rastline. — Sveže ne moremo zelenjadi po leti dolgo ohraniti, le malo dlje vztraja v prav hladnem prostoru, na pr. v ledenici.

Zelenjad, katero spravljamo jeseni v zimske shrambe, moramo dobro očistiti vsake nesnage ter nepotrebne listja. Z vodo pa izperimo rastline šele, predno jih rabimo. Koreninskim rastlinam odrežimo listje tik gomolje tako, da še lahko poženejo.

V zimski shrambi naj bodo rastline zavarovane proti mrazu in toploti ter proti vlagi.

Zavarujemo jih pa tako:

- a) Na plano zemljo položimo rastline drugo poleg druge tako, da so korenine jim obrnne navzdol, pokrijemo jih z listjem in ob hudem mrazu tudi z zemljo.
- b) Okoli kola, zabitega v tla in s slamo ovitega, naložimo zelenjadi na kup v stožec. Kup pokrijemo, kakor sem gori povedal.
- c) Glavnato zelje zložimo na zemljo, ki je s slamo pokrita, in sicer na kup, ki je za dve do tri glave visok. Kup pokrijemo, kakor sem uže povedal, okoli njega pa naredimo jarek, po katerem se odteka deževnica.

- d) V zelenjadno klet prenesemo ob kopnem le tisto zelenjad, katero menimo kmalu porabiti. Klet bodi sicer hladna, a zmrzovati ne sme v njej, ter mora biti za prezračevanje prirejena. Listje tiste zelenjadi, ki je v kleti z zemljo ali s peskom prisuta, moramo pridno prebirati in, kar je gnilega, odstranjevati.
- e) V suhe shrambe spravljamo osobito čebulo in česen. Čebulo ali česen moramo vsekakor varovati mraza. Ako shramba nima oken, položimo čebulo na slamo ter jo ž njo tudi pokrijemo

Raznotere vrtnarske reči.

Star grah skuhaš hitro mehko ako dodeneš vodi sode, katere dobiš v lekarni. Za 6 osob graha, zadostuje majhna žličica sode.

Da zgodaj prideláš drobnjak, povezni na rastline prazne kozarce. Tako pokrite rastline ne poganjajo le hitreje, ker so zavarovane zoper vnanji mrzli zrak, ampak imajo tudi nežnejše zelenje.

Bolhe na zelenjadi priporoča vrtnar Reinke tako le preganjati: Potresi grede, koder se bolhe pokažejo, s kosteno moko ter jih potem poškropi dobro z vodo. Bolhe precej izginejo, in rastline vidno zopet uspevajo.

Ne preganjajte netopirjev! Netopir je po podobi svoji grd, in zato ga ljudje, ki ne vedo, da je ena najkoristnejših živali, pobijajo — kmetijstvu v veliko škodo. Netopir je mesojedna žival in se živi ob gosenicah, metuljih, hroščih, posebno navadnih, katerih po noči išče in jih žre. Po izkušnjah je dokazano, da en sam netopir eno samo noč več 100 hroščev polovi. Če preganjamo netopirje, pač je očitno, da preganjamo najboljšo varuhe kmetijstva in vrtnarstva. Dolžnost umnega gospodarja bi torej le bila, varovati to dobrotljivo živalco in izkušati, da se pomnoži!

Mravlje na sadnem drevju so toliko časa koristne, dokler so na njem listne uši. Kadar pa jih ni več in po drevju sadje uže zori, potem pa škodujejo mravlje. Ubraniš se jih pa, ako namažeš deblo blizu tal nekaj centimetrov na široko z lanenim oljem in sajami. Mravlje ne prekoračijo nikdar namazanega okoliša.

Ako se sade mlada sadna drevesa na mesta starejših posušenih, kopati se morajo jame z veliko daljšim premerom. Najbolše je, da se zemlja menja, nove prsti navozi in da se porabi dosti gnoja, kar se bo razložilo dalje spodaj. Tako sajenje sme se priporočati pa le po mlajših sadovnikih. Po starejših nasadih mora se opustiti, ker po vednem prisajevanji rasto drevesa neenako in se tem slabše oponesejo, kolikor večkrat sadimo drevje iste vrste zaporedoma drugo za drugim. Stvar je ravno ista, kakor pri pridelovanji poljskih pridelkov. Pri sadjarstvu mora se na to gledati, da se ohrani moč prsti s tem, da se različno sadje v pravi vrsti zaporedoma sadi; samo tedaj bode nam drevje po želji rodilo, ako ne izmolzemo tal enostransko. Prav dobro je torej, menjavati vrste sadnega drevja. Sadi naj se torej za posušeno jablano hruška, ali pa tudi narobe jablana za hruško. Hruševe korenine rijejo veliko globoče v zemljo nego jablanove in dobivajo torej po spodnjih legah prsti še dovolj krepkega živeža. Ali pa se naj sadi, koder je prej pečkasto sadje raslo, zopet druga vrsta pečkastega sadja, ki zahteva druge redilne snovi; drevesa bodo rasla v popolno zadovoljnost.

Založba c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Odgovorni urednik Gustav Pire.

Tisk J. Blaznikovih naslednikov.